

UVOD

Rad je usmjeren na analizu i razvoj ugovorne koncepcije, te njene komparacije sa „Ustavom Evrope“.

U današnjem shvatanju i definisanju Evropska unija postaje sve teže shvatljiva za njene građane, zbog evolutivnih promjena u svom uređenju. Poznato je da je Evropska unija nastala na osnovu ugovornog udruživanja zapadnoevropskih država, koje se manifestovalo u svim njenim aspektima od ekonomskog, pravnog, političkog, do geografskog, ali uz njeno uređenje, koje je omogućilo očuvanje autentičnosti nacionalnih i etničkih kultura. Uz činjenicu da je svoj unutrašnji karakter evolutivno mijenjala, Evropska unija je danas jedna istinska ekonomska, politička, teritorijalna organizacija s obzirom na stepen i način saradnje među državama članicama uz vlastiti konstitucionalni dizajn i njegove mehanizme odlučivanja. Evropska unija u svom uređenju danas ima i određene prepoznatljive elemente federalizma i konfederalizma, ali ona u svojoj egzistenciji ostaje unija država.

Uspostavljanjem Zajednice za uglj i čelik 1951. godine, daljnji proces udruživanja rezultirao je time da je 1957. godine došlo do osnivanja Evropske ekonomske zajednice, a sa njom i Zajedničkog tržišta. Ova organizacija je tada predstavljala organizaciju visoko razvijenih zemalja Zapadne Evrope, koja je u svom evolutivnom procesu imala i znatna proširenja, koja su uticala na izgled njenog uređenja i karakter njenih institucija. Uređenje Zajednice u svom ugovornom procesu doživjelo je najveće izmjene 1993. godine, kada je zajednica prerasla u Uniju stupanjem na snagu Mاستrihtskog ugovora.

Evropska Unija danas funkcioniše kroz niz svojih institucija koje su međusobno dobro usklađene. Države članice dužne su da se prilagode radu ovih institucija.

Potpisivanje dva nova ugovora iz Amsterdama i Nice nosili su i određene institucionalne izmjene u pogledu broja članova komisije savjeta i Parlamenta. Može se okarakterisati kao institucionalna adaptacija jer je uslijedio period proširenja Unije.

Teškoće koje su bile prisutne prilikom ratifikacije uspješno su prevaziđene što se ne može reći i za pokušaj ratifikacije evropskog Ustava koje je propao od strane francuskih i holandskih građana referendumskim „NE“.

Razlozi odbijanja su različiti, a kao osnovni se nalazi u strahu od abdikacije nacionalnog suvereniteta pomenutih država. Ustav svojim sadržajem, a i sama činjenica da je to „najviši alat jedne države“ daje novi oblik uređenja Unije. Uz sve novine koje nosi ne smije se preći preko osnovne tipolarizacije država po međunarodnom javnom pravu u pogledu ustava. Tako „... federacija se zasniva na ustavu, dakle internom pravnom aktu...“¹, mada se federalno uređenje u Ustavu Evrope nigdje eksplicitno ne spominje.

Upravo u toj činjenici nalazi se razlika između ugovornog i ustavnog uređenja Evropske unije. Danas Unija nema vlastiti Ustav, već se temelji na ugovornom uređenju u kom je izgradila prepoznatljive elemente državnosti koji se očituju u nadređenosti komunitarnog prava u odnosu na nacionalno, vlastitim simbolima, moneti, državljanstvu, vanjskim granicama itd.

¹ Smilja Avramov, Međunarodno javno pravo, Naučna knjiga, Beograd 1990.

Zbog odbacivanja ustava Evropska unija nastavlja proces ugovornog uređenja preko pokušaja ratifikacije Lisabonskog ugovora.

1. ISTORIJAT UGOVORNOG RAZVOJA EVROPSKE UNIJE

1.1. Početak integrisanja

U periodu od desetak godina po završetku Drugog svjetskog rata, od 1945.- 1954. godine počela je ekonomska saradnja zemalja Evrope, zahvaljujući iniciranju i pomoći Sjedinjenih Američkih Država. Javlja se još jedan bitan faktor koji je preusmjerio sa političkog na ekonomsko